

**GASILSKO
PRISEGANJE
SAKALAUVSKE
MLADINE**
str. 2

KAPEJLA
str. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 21. septembra 2000 * Leto X, št. 19

Romi in remí v Strassbourgu

Romanje (v) Strah-bourg

Madžarsko je lahko strah, kako se bodo odločili v Strassbourgu glede madžarskih Romov iz Zámolya, ki že nekaj tednov nestrpno čakajo v francoskem mestu, da jim dovolijo priselitev v Francijo. Če jim bodo priznali politični azil, bi to pomenilo, da je madžarska država diskriminatorska do svoje romske manjšine. Istočasno bo lahko Francijo preplaval val romskih azilantov z Madžarskega nepredvidljivih razsežnosti. Najbrž je tudi Francoze strah, saj so odločitev odložili že kar štirikrat.

V vicu imata nek Rom in njegov sosed Madžar popolnoma enaki hiši. Oba prodajata svoj dom. Cigan proda svojega za petdeset odstotkov dražje kot sosed. Madžar se razburja in pravi svojemu romskemu sosеду, da nikakor ne razume stvari, saj sta bajti vendarle stoddotno enaki! Kako je potem mogoče, da je Rom iztržil zanjo toliko več kot on? „Že že, da sta hišici enaki“, tolaži temnopolti možak soseda Madžara, „je pa tudi bistvena razlika med nama: jaz nimam Cigana za soseda kot ti!“...

Na Madžarskem živi najmanj pol milijona Romov. Njihova rodnost je veliko večja kot nataliteta Madžarov. Problemi, zlasti socialni, se kar kopičijo. Vlade prihajajo in odhajajo, težav pa se ne loti

nihče zares. Pristojni največkrat ne dajo dovolj poudarka niti videzu, čeprav je lahko tudi videz pomemben. Ni vseeno, ali so Romi v madžarski družbi prisotni ali pa so „nevidni“, kot jih imenujejo nekateri sociologi. Največkrat so namreč vidni v medijih – zlasti v kakih dokumentarnih ali policijskih oddajah – kot negativni primeri, kot nekakšni izmečki družbe. O njih praktično ni nikakršnega pozitivnega „feedbacka“. Na številnih madžarskih televizijskih kanalih npr. ni prav nobenega napovedovalca, igralca, komentatorja ali povezovalca oddaj romskega porekla. Kar primerjamo ta majhen segment življenja z BBC, CNN in drugimi zaho-

dnimi televizijskimi hišami. Na ameriški glasbeni sceni „diktirajo“ modo kar glasbeniki iz Latinske Amerike. Drugod po svetu nastajajo čudovite filmske stvaritve o sožitju različnih kultur. Potemtakem na zahodu ni rasizma? Seveda je. Na žalost je. Vendar si tam celo države, še bolj pa poslovni svet in civilna združenja in društva na vso moč prizadevajo, da bi manjšinske kulture postale čim bolj vidne, čim bolj znane, in preko številnih pozitivnih primerov tudi vedno bolj priljubljene.

Pravijo, da je na Madžarskem 150 segregiranih, ločenih romskih šol. Poročilo Evropske unije o Madžarski to tudi

očita naši državi. Kakor tudi prakso, da romske šolarje zaradi njihove socialne hendikepiranosti, zaostalosti kar samoumevno uvrščajo med umsko prizadete šolarje.

Romom iz Zámolya, ki zdaj v Strassbourgu čakajo na politični azil, se je dejansko zgodila krivica. Lokalna samouprava je s silo porušila njihove zasilne domove z namenom, da bi se jih znebila na ta način.

Nihče na Madžarskem ne trdi, da niso Romi deloma tudi sami krivi za svoj klavrn socialni položaj. Znano je tudi, da tu pa tam s svojim asocialnim vedenjem tudi sami podpihujejo razizem.

Rasna nestrpnost obstaja tu-

di v Franciji, zlasti odkar imajo vse več temnopoltih in drugih tujih ljudi v državi. Svetovno nogometno prvenstvo – na katerem je Francija zmagala tudi s pomočjo številnih temnopoltih nogometašev – pa je vendarle prispevalo k normalnemu sožitju veliko več kot 30 let trajajoča kampanja o strpnosti.

Že kar groteskno je bilo videti televizijske posnetke, kako so omenjeni madžarski Romi prisiljeni (m)učiti se francosko na obveznih tečajih. Starejšemu moškemu nikakor ni uspelo ponoviti besede „bien“ (dobro), stalno je ponavljal madžarski izraz „nem“ (ne), in se po vsakokratnem polomu prijel za glavo.

Lahko, da se ni naučil pošteno niti madžarsko, ker je hodil v šolo – kot številni Romi na Madžarskem – samo dve ali tri leta? Ali pa je bil zavoljo socialne zaostalosti usmerjen kar med prizadete šolarčke? Zdaj pa naj se uči, kaj je „*passé composé, imparfait, plus-que-parfait*“... *Merci. Merde.*

Ti dve besedi so si Romi z Madžarskega v Strassbourgu že prav gotovo zapomnili. *Merci* (hvala) zato, ker se kar naprej morajo zahvaljevati za izsiljeno gostoljubje, in *merde* (sranje), ker so v takem agregatnem stanju.

Francek Mukič

VOLITVE V SLOVENIJI SE BLIŽAJO

Drnovšek bo kandidiral

Po kongresu Liberalne demokracije Slovenije v ljubljanskem Cankarjevem domu so se na volilni konvenciji predstavili vsi kandidati in kandidatke stranke za letošnje parlamentarne volitve. Na kandidatni listi LDS je precej eminentnih imen, poleg predsednika stranke Janeza Drnovška skoraj vsi dosednji poslanci stranke in večina nekdanjih ministrov.

Predsednik LDS Drnovšek je prepričan, da je to najboljša ekipa v Sloveniji, ki ima precej izkušenj, pa tudi dober program in ki ve, kaj je treba storiti v prihodnosti. Poudaril je, da je LDS v zadnjem desetletju trikrat

vodila slovensko vlado in soustvarjala slovensko državo, vendar manjka še pika na i. "Po temeljitem premisleku smo ugotovili, da se tudi tokrat ne moremo izogniti odgovornosti, zato smo se odločili, da gremo naprej, da gre Slovenija naprej" LDS je po njegovih besedah namreč še vedno edina stranka, ki lahko Sloveniji zagotovi prehod v prihodnost. Sicer pa so kandidatke in kandidati LDS svojo podporo na volilni konvenciji izrazili Slavoj Žižek, igralka Milena Zupančič in alpinist Tomaž Humar. Po Žižkovih besedah udeležence je pozdravil neposredno iz New Yorka - bo vloga LDS na letošnjih

volitvah ključna v Sloveniji. "Nemogoče mora biti na oktobrskih volitvah mogoče, LDS pa mora dobiti najmanj 40 odstotkov glasov volivcev". Zupančičeva in Humar sta poudarila, da svojo podporo strankinim kandidatom izražata zato, ker jima ni vseeno, "kakšna prihodnost čaka nas in naše otroke". Slovenija namreč postaja podobna psihiatrični bolnišnici, kjer so zdravniki zmedeni enako kot pacienti, je dejala Milena Zupančič.

Čas je za Slovenijo

Pod geslom Čas je za Slovenijo je v murskosobotskem kinu Park zasedal 6.

kongres Socialdemokratske stranke Slovenije, na katerem so se delegati soglasno odločili, da se bo stranka vendarle udeležila letošnjih državnoborskih volitev po popravljenem proporcionalnem volilnem sistemu. Obenem je kongres soglasno sprejel volilni program stranke in se z resolucijo o političnih zavezništvih zavezal za oblikovanje predvolilne koalicije, ki naj bi dolgoročno gradila na osamosvojitvenih in demokratičnih vrednotah Slovenske pomladi. Volilni program so delegati dopolnili tudi z resolucijama o skladnem regionalnem razvoju Slovenije ter o gospodarskem in so-

cialnem razvoju Prekmurja in Prlekije. Pospešen materialni in duhovni razvoj Slovenije, enakost pred zakonom in spoštovanje pravne reda ter solidarnost so temeljna izhodišča volilnega programa SDS. Kot poudarjajo v stranki, naj bi razvoj, podprt z vlaganji v človeka oz. v njegovo znanje, omogočil, da bodo Slovenci kot posamezniki v Evropi enakopravni in enakovredni, enakost pred zakonom in spoštovanje pravnega reda pa naj bi omogočila, da bosta tako pravica kot splošno dobro pod enakimi pogoji dostopna vsem in da bo pravica dosegljiva v realnem času.

Gasilsko priseganje sakalauvske mladine

Slovenska manjšinska samouprava v Sakalauvci si je 3. septembra lepo gesensko nedelo odabrala za vaški den. Varaški goslarje so se s trobenti, z bobeni že zazrankano gorapostavili na začetki vesi pa skauz vesi vkuper bojnjarivali svetil vesko lüstvo. Poštija je pa vse rdeča bila, gda so se gasilski avtonge eni za drugim gnali.

Organizatorji so si za pridetev dobro mesto najšli pred gasilskom daumom, vej so pa ranč gasilce svetili. Z enkras so se v uniformi v red postavili gasilci iz Varaša, iz Andovec, z Gorenjoga Senika, iz Grada, s Hodoša pa domanji, steri so stali kak svedej. Med njimi so bile deklinje, s Hodoša pa domanje, stere so se že od sprtoletji mau včile gasilsko delo s pojbi vred. Slovenska manjšinska samouprava si je tak brodila, ka si je ta mladina zaslüzila, naj v sve-tejšno formi bau gorvzeta v gasilsko društvo.

Predsednik slovenske manjšinske samouprave Laci Nemeš je etak pozdravo navzoče: »Vaški den je za vsakšo ves eden največji svetek. Tak je tau pri nas v Sakalauvca tō, dej nas več narodnosti žive vtjüper, steri se lepau porazmejno, pošti-

vamo med seboj. Vsakša narodnost ma svoje vredenosti, za stere sama mora meli največšo brigo. Vsi mam

svojo materno rejč, bogato kulturo, šege, stere moramo čuvati, ohraniti. Vaški den ranč v tejm ma svojo mauč, ka se cejla ves leko vtjüper dobi, lidge se leko srečajo z družci iz Slovenije pa iz drudji porabski vasi. Vaški den v Sakalauvci svetimo na spomin blagoslovitve vaškoga prapora pa grba. Zatok smo si odabrali te den, ka slovesno goravze-mamo mlade dekle pa pojbe v gasilsko društvo.

Na tau tū nej pozabo, ka bi se zahvalo za cejloetno delo folkloristom, futbolistom, pen-

zionistom pa za finančno pomagč Javnomi skladi v Budimpešti, Državnoj slovenskoj samoupravi na Go-

renjom Seniki. S tejm je rejč prejkvzejo poveljnik domanji gasilcov Imre Makoš, steromi se je 8 deklin pa 5 mladi pojbov prisegalo na redno, pošteno gasilsko delo. Pri tejm so se ške zastave nagnile.

Mislím, ka bi gasilci v redaj že raj bili der v senci kak na vročini, depa red je red, kulturni program so tū mogli vözdržati. Laci Korpič je s svojimi goslarami pa ženskami zavlejško par domanji naut, po tejm pa varaška pihalna godba. Domanji plesalci so se pa skur pau vöre vrtili na asfalti,

eške dobro, ka so se njim poplati nej dojzgrabili.

Za programom, steroga je v bejdvej geziki vodila učiteljica Irma Filip, so organizatorji vse goste, gasilce, kulturne skupine pogostili v kulturnom daumi.

Popodneva je gasilcom že nej trbelo pri méri stati, liki se flajšno obračati pri špilaj. Na red so prišle bzekance pa voda. Redno so se mogli gibati, naj vse brš pa vse več vode požanejo z bzekancov v cejv, s sterov so cilali vodau v bečko pa na gorpovejšene prazne glaže. Gasilski avto so z vauzami tū vlačili. Eške so se sakalauvske dekle tū vcuj nalekle, stere so na konci špile svojga poveljnika v vodau švignile, naj prej on tū gorbau posvečeni. Po tejm so mladi futbolisti naganjali labdo. Gda so se že vsi vónašpilali mi pa vónagledali, nam je dobro spadno tisti fajnski bograč, steroga je skujjo Joži Pap.

Tau tū vöovadim, ka je nesreča nej samo Makoša zaodla, liki name tū. Cejli den sam tau gledala, koga leko kaj spitamav za Radio Monošter. Martin Ropoš, predsednik Državne slovenske samouprave, mi je o tejm gučo, ka naši gasilci kakšno nevoło majo,

gda z gasilskim avtonom dejo prejk meje. Poveljnik gasilcov iz Grada pa ranč o tejm, ka so do tejamau eške nikše nevole nej meli. Lače Makoša so se pa ške redno cedile, gda mi je gučo o dela gasilcov. Eške Tibina Časara z Andovec sam leko nanje vzela, steri se trno težko da za takšni gunč, ranč tak mlada poveljnica pa poveljnik s Hodoša. Žau mi je za te dobre pogovore, ka se je samo sama leko čula. Zakoj? Zatok, ka sam te nebeske lüknje diktafona vküpzmješala. Nej vseeno, če žnjauro mikrofona v črno ali rdečo, na krajme ali na srejdji potisnem nut v diktafon. Te vra-geči diktafon mi je pa kazo, ka on redno gorgemle. Samo, gda sam ga na drugi den nazaj stejla poslušati, mi glasa nej dau vō s sebe, mislila sam, ka me boži bič vdari. No, depa nikdar so prej nej tej čedni mašini krivi pa nauri, liki steri delamo z njimi. Gvušno istina, ka je meni na začetki tū nika vónapiso, samo ka, če sam ga nej razmejla. Kak pravijo, čeden človek se vč s kvara drugi lidi, nauri pa s svojoga.

Etak sam prišla ge tū med zadnje na zadnjom vaškom dnevi v Porabji.

Klara Fodor

Veški dnevi z druge strani gledano

Veški den zorganizirati je vsigdar težko. Že pri pravom cajti se je potrebno kreda dejvati, naj vse kak namazano dé. Dapa kak vejmo, največ dela vsigdar na slejdnji den ostane. Te pa že človek samo leječe pa skače. Pa etak te dosti vse, ka še trbej naprajti, ostane na tisti den, gda je prireditev. Tak je tau bilau, mislim, v vsej trej vasnicaj, v Andovcih, na Verici in v Števanovcih tū. Mi, Andovčani, največ dela vsigdar z odrom (színpad) mamo, pa z Zavcin ramom. (Zato se tak zove, ka je gnauksvejta zadruga zavce držala v njem.) Zdaj pa v tej prostoraj držimo vaške dneve. Dva kedna pred vaškim dnevom smo že začnili zidno majtivati, bejliti pa farbat. Pa tau je trajalo cejlak do slejdnjoga dneva. Te smo se začnili kreda dejvati rejšan na prireditev. Zato je ostalo vse na slejdnje minuite. Prireditev se je 8. julija, soboto ob eni začnila. Zazranka v sedmobj smo že lej-tali gora pa dola, zato ka smo še nej meli kotle, zastave, miza za gospauda še tū nej bila nalečena. Najvekša navola pa te gratala, gda sta tjūjara prajla, ka tisti velki električni špajet nej dober, gde smo mesau steli pečti. »Ka mo zdaj,« - pravi prestrašeno tjūjar Feri Mühl. »Mesau notra v kotau dejma pa stjūjamo,« - pravi Djürvin. »Pucaj se odtec, ka te s tau tjaukov (kuhalnica) gnauk v glavau

vdarim,« - pravi čamarasto stari. »Najstjūjamo v kotli,« - ponavlja v sebi še stari pa v navaula si sede na stolec. »Za tristau lidi doma v špajeti ne morava mesau spečti,« - pravi drugi tjūjar Feri Trifus. »Ka mo zdaj delali,« - se škrabamo po glavej. Te je meni na pamet prišlo, ka mi mamo krušno peč, v tistoj leko spečemo mesau. »Rejsan,« pravijo drugi tō. »Bōdraški tō majo peč, pulonja pa tam leko spečemo.« Na, te sta že tjūjara malo volau dobila. Včasín sta kričala, drva prineste, ka v kotle krumče skujemo. »Dja, nejmamo še drva, ka so moja še v gauštji,« - pravi Karbin Djoži. »Te prekleti Kovačín mi je še nej domau pripelo.« »Mi smo pa daleč odtec,« - pravi Kuvačín. »Idite k meni pa od tistec leko pripelate,« pravim. Gda je že vse tam bilau, te tjūjar vodau proso. »Hu, njegovoga... na tau smo pa nejbrodili.« »Dobri vtiči ste vi, kak leko brezi vode tjūja,« - pravi stari Mühl. »Dapa tau več meni nika nej špajso, zato ka prvo leto, gda smo es prišli tjūjat, te se še dja mogo drva kalati tū. Tak ka je zdaj tak vse vredi.« V kotla se je voda že začnila segrevjati, gda vidimo, ka Djürvin Zoli z dugimi nogami prejk seča skača pa proti nas beži. »Ka je toma, ga pes naganja?« - pita Fiškališ. »Carinik pa graničar domau odideta, če fčele ne spravimo vō iz tistoga lese-

noga rama, gde so oni znautra. Pa meja cejli den zaprejša bau,« - kriči vōzasopla Dürvin. »Tū naj meni ozark kluko gonijo,« pravi Karbin Djoži. »Stau djezero forintov prosijo na den pa še mijē mo jim tū mi gonili. Edno kusto figo njim.« »Nej mijē,« pravi Zoli, »liki fčele.« »Idi pa nika delaj s tistimi fčelami,« - pravim Djürvinoma Karčína. »Ka naj delam brezi čemera? Naj se jim molim, naj baudejo tak dobre pa ram tanjajo.« »Malo je razdraži pa beži, tak do za teuv letele,« - pravi Kuvačín. »Vejte ka? Pište me v rit,« - je pravo Djürvin pa je odiso. Še zdaj ne vejmo, ka so s fčelami delali, dapa meja zato odprejša bila.

Prišla je edna vōra, gda se je meša začnila. Z duhovniki je zgučano bilau, ka najprvin gasilci gorastanejo na plac, zvaun se potegne pa do oni potistim šli gora na oder mešuvat. Gnauk samo nekaj kriči, ka naj tijo baudemo v krčmej, ka se je že meša začnila. »Njegovoga...! Zato sam se telko včijo, kak se trbej na lejvo pa na pravo obračati! Zdaj smo pa dolaostali,« - pravi Kuvačín. »Idite samo pomalek vō pa stanite na plac. Sramota bi bila, če bi nej vōstanili,« - njim pravim. Gasilci iz Slovenije so tū brz pivo gutnili, ka njim je vse za srajco steklo. Lače so si gor potegnili, baršan (kravato) so si malo not postavili pa so oni tū šli za drugimi. Gda so gasilci že vsi vōdišli, te vidim, ka Djürvin Karči, sto je fčele ušo dražti, ranč te stapa notra na dveri. Naus ma pa tak visi, ka skor na njega stauipi. »Ka za nevolē maš? Samo so ti nej kokaushi krū vzele?« »Nej, nej so mi ga vzele.« »Ka je pa te?« »Ranč kak lani, zdaj so me tū nej počakali gasilci. Že vsakši tam vanej stoji, samo dja

Papiri pripovedjajo

Pokapanje brezi popa

Na Gorenjom Siniki je 30. novembra 1906-oga leta mrla žena sobola. Sobau je ušo k plebanoši zglasti, pa se zgučat za pokapanje. Gospaud plebanoš pa so ma tak pravli, ka ma ženo ne smejo na cintori pokopati, ne smejo ji zvoniti, ne do go pokopali pa kantori tō ne dopistijo. Zaka? Zato, ka sta se prej nej oženila v cerkvi tō, samo pri notaroši, pa žena pred smrtjov se nej spovōdla. Veški prejdni so pa tau nej njali. Ženi sobaula so lepau zvonili, pa so go pokopali brezi plebanoša in cejla ves je prišla na pokapanje.

V novinaj *Szent-Gothárd* leko štemo tadale, ka se je sobau 1896-oga leta oženo pri notaroši. Žena se nej mogla spovōdati, ka je niške nej brodo, ka mergē. Štiri mlajše je tū njala. Najmlajša deca je 8 mejsecov stara bila. Novinar tak brodi, ka »Jezošov sluga more svoje delo opravlati, lüstvo more trauštati, nej pa osauditi žive in mrtve, ka tau je drugoga delo.«

Za en keden je v novine nekaj pismo poslo, pa je plebanoši part pargimo. Gospaud duhovnik so prej tak delali, kak v katekizmuši piše. Katekizmuš se pa dobi v štampariji Wellisch Bēle, za 56 filejrov. Če je tau reklama za plebanoša, za štamparijo ali za katekizmus - za tau se odlaučite vi, šteri tau štete.

V katekizmuši smo šteli samo o tome, kak se more betežnik k slednjomi maznanji pripraviti. »Prle, kak duhovnik pride, je potrebno stol pokriti s čistim bejlím prtóm, na njega pa med dvej stejši razpetjē položiti, na tanjeri malo soli, kriha i pamuka ali prediva, v vednoj kupici blagoslovljeno, v drugoj pa prosto vodo nalečiti.«

Marija Kozar

sam tū aust. Name več nika ne briga, damduma pa si dolaležem.« »Nikam ne ojdí, meša se je prvin začnila, kak ka bi se gasilci postavili. Naši so se tū zdaj vōšetali.« Na te se je malo pomiro.

Za mešov je včasín obed bijo. Če je meja odprejša pa program mamo, te vsigdar nesemo obed vō na mejo cariniki pa sodaki tū. Zdaj je tak velka stejska bila, ka Djišarin Djoži je obed v sklejecj vōposlo, dapa talejra, vilica pa naužica nej. Carinik je valas poslo, naj njim pošlemo talejre pa vilice, zato ka tak ne morajo djesti. »Vej njim dja dam valas,« - kriči znauv Karbin Djoži. »Staudjezero laodnesejo pa gnauk so njim fčele na pauti, zdaj jim pa že vilice tō trbej?« Ne vejmo, ka so cariniki z obedom delali, zato ka smo mi nej meli časa vilice gora pelati na mejo, dapa večer, gda

samo gor po zastavo šli, je skleja prazna bila. Zvūn tauga se je zatok vaški den, tak mislim, dobro posrečo. Bujli smo edno svinjau, vkūp smo potrli dva autona, z ednim smo zavozilci edno srnau, pa se je strla (zlomila) edna rauka tū. Gde se telko vse zgodi, tisti veški den že ne mora biti lagvi.

S tejm bi zdaj tak mogo njati pisanje, dapa ne morem si pomagati, moram tapove-dati, kak smo zopojdli na Verici na veškóm dnevi. Tak smo zopojdli kak tisti ciganj, steri je na gustūvanji bijo pa je skur nej djo. Mi smo tū tak zopojdli. Cejli program dolaodišo, že se je vsakši na-djo, dapa nam gasilcom, Andovčanom, je niške nej pravo, naj si dolasedemo. Proti večera smo si lampe zbri-sali, nej ka bi masne ostale pa smo šli domau.

K. Holec

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedjelka do sobote od 16.
do 17. vōre,
v nedelo od 12. do 14. vōre.

FM
88 92 96 100 104 ↓ 108

RADIO MONOŠTER → 106,6 MHz

OD SLOVENIJE...

PREDSEDNIK KUČAN NA VRHU TISOČLETJA V NEW YORKU

Predsednik Milan Kučan se je udeležil vrha tisočletja ZN v New Yorku, ob robu katerega je imel vrsto dvostranskih srečanj. V govoru pred plenarnim delom vrha je Kučan izrazil podporo pozivu generalnega sekretarja ZN Kofija Annana glede humanitarnih intervencij in napovedal, da bo Slovenija povečala svoj finančni prispevek za mirovne operacije ZN. Kučan se je udeležil tudi okrogle mize o izzivih 21. stoletja, kjer je poudaril pomen znanja in sedanjih procesih globalizacije. Ob robu vrha se je srečal še z nemškim kanclerjem Gerhardom Schröderjem in portugalskim premierom Antóniom Guterresom ter se udeležil srečanja frankofonskih držav. Srečal se je tudi z avstrijskim predsednikom Thomasom Klestilom. Še prej pa z madžarskim kolegom Ferencem Madlom, s katerim sta potrdila dosedanje dobre odnose med državama in se zavzela za njihovo nadaljevanje. Klestil je zagotovil, da Avstrija ne bo pogojevala pridruženja Slovenije EU z bilateralnimi vprašanji. Strinjala sta se, da vprašanje Avnojskih sklepov, ki se je odprlo iz notranjepolitičnih potreb v Avstriji in Sloveniji, ne bi smelo postati pod vprašaj celote dobrih in razvijajočih se odnosov med državama. Vrha se je na povabilo Slovenije udeležila tudi delegacija Črne gore pod vodstvom predsednika Mila Djukanovića.

INTERPELACIJA PROTI ZUNANJEMU MINISTRU

Skupina enajstih poslancev iz vrst SNS, ZLSD in DeSUS je vložila interpelacijo o delu in odgovornosti zunanjega ministra Lojzeta Peterleta zaradi domnevnega protidržavnega ravnanja, ko se je z avstrijsko zunanjim ministrico Benito Ferrero-Waldner konec avgusta v Alpbachu dogovoril, da bodo odlok predsedstva Avnoja iz leta 1944 in z njim povezana denacionalizacijska vprašanja obravnavali strokovnjaki na dvostranski ravni. Kot so zapisali v obrazložitvi, to dejanje vsebuje vse elemente kaznivoga dejanja napada na neodvisnost države.

2 x 2 = 3?

Nej, nej. Tau eške tisti znajo, steri so se tistoga reda pisati, štetu pa računati na pala tabljaj z griflinom včili, pa so nigdar nej v rokaj meli nikši mašin za računati, spoj so nej znali, kak se da delati z računalnikom. Gnes, da je takši moderni svejt, ka človek več ranč ne zna, kelkofele mašinov leko nūca, če ške kaj vōzračunati, gnes se buma vsebole naprej da, ka je prej $2 \times 2 = 5$ ali pa $2 \times 2 = 3$.

Zakoj že pa filozofejram? Te dni že z čepa tū tau vōtače, ka je prej edna firma, edna potovalna agencija (utazāsi iroda) dosta stau potnikov odpelala v Grčijo, v Španjolsko, na otok Krf, Kreto pa eške es pa ta. Odpelala je, depa nazaj je več nej mogla pripelati. Pa tau vse za toga volo, ka so njin prej penazge sfalili, nanikoj so prišli. Pautniki so pa paut, ka so njim vōzračunali, že naprej vōplačali. Za toga volo je

velka rabuka nastanila. Ka de z ljudami, steri so tam ostali? Trbelo bi je domau pripelati. Od potovalne agencije je en cajt niške nej sto pred kamero, pred mikrofonom staniti, ka bi raztomačo, kak se je tau leko zgodilo. Te so v radiona pa v televiziji, v novinaj tū začnili filozofejrati, so etak gučali: »Pri nas se kaj takšega prej zatok leko zgodi, ka stokoli – kakšikoli norc – leko odpre potovalno agencijo. Nikše kontrole nega, delajo, ka ščejo.« Nej tak povejmo eden pavar, steri vīno ma, pa odava, pa po nauvon zakoni, če povejmo, človek not staupi k njema, pa spīge ali odnese 1 liter ali 2 dl vīna, te že mora te pavar na tri tala tau not spisati pa evidenco voditi.

Tūj pa? Tūj se ne šte. Od došta milijonov forintov je guč, depa zakoj bi pa tau trebela kontrolejrat? Vejpa ljudje telko pejnaz majo, ka takše poti samo tak z male

žepke vōpotegnejo. Gestejo takši tū, depa gestejo med tejsi takši tū, steri so edno cejlo leto ali dve leti šparali za tau paut. Zdaj pa leko ka tak zopodijo, ka pri cajti ne pridejo domau. Depa gestejo takši tū, stere so domau »zagnali« prva, liki bi njim doj priteklo letovanje (nyaralás).

Med tejsi razlagami (magyarázat), ka so pauleg toga tomačile novine, TV, radio, sam čūla nika takšoga, ka mi je spoj nej v glavau šlau. Tak so prajli, ka se je prej tau zatok leko zgodilo, ka je med tejsi agencijami vleti velka konkurenca. Zatok so pa nistarne spoj fal zračunale povejmo 14 dni na otoki Krf ali gdekoli. Tak malo so prosile, ka je prej tau eške za fligar nej zadosta bilau. Pa tau vse zatok, naj one dobijo potnike. Važno je tau bilau, naj majo potnike, ka pa z njimi baude – meli do za prenočišče, le-

ko do domau ali nej – s tejsi so se več nej brigali. Pa zdaj, gda je rabuka nastanila, zdaj so not zglasili, ka so oni prej na nikoj prišli. Pa zdaj te »svak«, država, če neške, ka bi se vogrski državljani po svejti tepli, prej na posaudbo da milijonke tej agenciji, naj dajo domau pripelati lūdi. S koj pa leko da »svak«? Z našoga. Z mojga, s tvojsa. Ka na posaudbo? Sveta trojica! Kak pa leko takšomi na posaudbo damo, steromi – pa če ga na glavau postavimo – eden filerčak ne spadne vō iz žepke.

Tūj telko, tam pá telko ali več! Tau de vse falilo z državnoga proračuna. Spoj pa te, če povejmo državni proračun (állami költségvetés) tū takši dobri matematičarje delajo, sterim je $2 \times 2 = 3$. Vūpajmo, ka nej!

I. Barber

Pismo iz Sobote

Moška voda

Bili so takši časi, gda so bili moški takši mali bogovi na zemli in so bile ženske malo menje vredne, kak so tou gnes. Ne pravim, ka je tou bilou tak vredi ali pa ka je nej bilou vredi. Dobro, če gledamo gnes ta nazaj, gda je bila ženska vredna malo več kak pa edna malo bouška krava, je tou gvūšno nej bilou vredi. Vej smo pa gnes moderni lidge! Dapa, če si kak moški brodim, ka smo bili inda svejta takši mali bogovi, te samo leko povejm, kak je tou bilou lipou. Bilou je trno lipou! Bar si tak brodim, ka je bilou. Bilou je tak, kak smo moški škeli, aj bou. Domou si leko prišo, gda si škeu in je niške nika nej sme u pitati. Če je moški pravo:

- *Tiuma bojte*, je gvūšno tak bilou.

Če je moški škeu v kuči meti red, ga je napravo ranč takšoga, kak je sam škeu. Če je biu lačen, je gesti tak včasi moglo biti na stoli. Če je žena svojoga moškoga nej poslušala, je tak zrugato, ka se je zemla trousila. Če je... Ja, ja, tak je inda bilou. Tak malo po mali pa se je vse vkūper začalo obračati. Tak leto za letom so ženske začale vse bole brodit i svojo glavou in gnesden smo moški pa ženske gnaki, kak se za lidi prišika. Ali, moški bi ške naprej radi bili tak bole više od žensk. In tak so si enga iipa moški vōzbrodili edno pijačo. Takšo pijačo, ka bi njim dala večko mouč, bole batrvino držanje prouti ženskam in vse tisto, ka bi moški palik biu indašnji moški. Toj pijači so dali ime moška voda.

In tak so moški začali piti moško vodo. Najprej tak malo. Vsikš den edno malo posanco. Čakali so, ka de se zdaj z njimi zgoudilo. Edni so že vūpali, ka gratajo nikše fele supermeni. Dapa, nika se je nej zgodilo. Zato so začali piti iz

velki posanc. Eden den, dva dneva, tri tedne, osem mejsecov in že pa se je nej zgodilo tisto čūdo, ka bi se čas zavrtlo ta nazaj. Te so že začali piti iz glažov. Na, tū se je pa že začalo čūtiti, ka ta moška voda li ma v sebi nekšo mouč. Bole so pili, bole so bili batrivni, bole glasni in bole so si vūpali zgūčavati o tom, kak so moški glavni na tom svejti. Edina nevala pri tom je bila, ka je prišo tisti čas, gda so puni moške vode mogli iz krčme ta prouti doumi. Tista pout domou se je vlekla kak stou vragouv in nekši čūdni straj se njim je vlejkou nut v čunte. In gda so odprli domanje dveri, so gor prišli, ka je straj nej biu zaman. Žene so se tak korile z njimi, ka so se kak kakški mali vrabli brezi edne rejči potejnoli v postelo. Zrankoma so bili ške bole mali vrabli in ženske ške večke ženske. Kak bi pa nej bile, vej je pa moška voda nej bila nika drugoga, kak pocukrana palinka.

Kakšo leto je trpelo tou vse vkūper z moško vodo in možakarji so tadale pili vīno, pivo in domanjo palinko. Ranč tak so se tam v krčmej čūtili za moške, kak te, gda so pili moško vodou. Tam v krčmej. Doma pa je bilou vse po starom z ali pa brezi moške vode.

Ge pa zdaj moram enjati, ka me zove moja tašča Regina, trno čedna ženska, ka njoj moram posoudo zaprati, kūnjo spucati, speglati svetašnji gvant, skūjati večerjo in gore obesiti fījanke. Po tistom mo mogo nama z ženov na nouvo oblejčti postelo, vōstepsti tepihe in spucati cipele. Po tistom mogouče dobim malo cukrane palinke in mo se po tistom, gda zaspim, počūto kak moški.

Miki

„Od kukarce do zlejvanke“

Drúštvo žena Odranci je 10. septembra organiziralo kulturno pa etnološko (néprajzi) prireditve z naslovom „Od kukarce do zlejvanke“. Cilj toga programa je bilo – kak mi je Majda Hajdinjak, predsednica drúštva, prajla – pokazati stari način pridelovanja koruze. »Že mi ne vejmo, kak se je tau delalo, naša deca pa ške menja zna. Zatau škemo malo buditi indašnji način dela, ka nede šlau vse pomali v pozabo.« Že naslov prireditve vovodi, ka smo delo s kukarcov leko vidli od trganja vlati do spečni pokarajov. Program se je začno s tejm, ka smo se vsi v red postavili pa žlakoma šli na njivo. Najnaprej so šli odranski moški pa žene, člani drúštva penzionistov pa članice drúštva žena. Nisterni so meli košare na plečaji, nisterni pa žakle zvezane predvse, vmejs so pa veselo popejvali. Na njivi njim je redno šlau delo. Gde so kukarce dojstrgali, so go s košari

na traktor zasipali, kukarčino bilge dojzosekali pa na tjupe zvezali. Med tejm ji je en možakar z velkoga vrča napajo. Traktor je vozila ženska v nošo zavrjnena. Mašin je nut-

vužgala, ka de kukarce domau pelala. Gda je z njive na paut stejla voziti, se ji je dojstavo. Eške sreča, vej se je pa lústvo sploj nej genilo dojs pauti, kak

gda bi vedlo, ka se nika mujs mora zgoditi s traktorom. Dja, če se je pa traktori tū zandrila jabočnica, z dejdekinoga vrča. Gda ga je napaujo, ga je že samo s tikvinimi bilgi trbelo ma-

velki kúp vlati, etak so si kau-lek njega vsedli pa flajšno lúpa-li. Pod lugašom so pa po indašnjom lúščili kukarce z lúščarom, s „konjom“ pa z mašinom, stero ga so z rokavv gonili. Tri ženske so pa lupinje mantrale, naj se njim tak vujgne, kak one škejo. Mele so spletene cejkare, male košarice, tacline za vraučo posaudo, šlapline, predpražnike (lábtórló). Mlajše je tū véla plesti ena gospa. Moški so pa ške z mašinom kukarčino bilge rezali za sečko. Sto je sto, si je kukarčino melo tū leko kúpo. Narazstavimo si leko poglednili sledkar pa kaušali tū, kakšni fajnski pokaraji, pogače se dajo spečiti s te mele.

Organizatorji so si na tau tū mislili, naj zvójn domanji lidij drugi tū leko vósprobajo delo z indašnjoga svejta. Šestkrat po tri žensk je tekmovalo (versenyzett) med seov. Najprvin so mogle kukarce lúpati, vkúp zvezati pa na draug povesiti, steri je tak visiko biu, ka so nisterne samo lúčale leko, nej pa klale vlati. Po tistom so pa lúščile na „konji“, tau je stolec s trejmi nogáčami, naprej ma cveke zabite, gde vlati trbej lúščiti. Nisterne ženske so si malo prgiške tū tazbrúsil. Najoslednjim so pa brezi vsega lúščile friško kukarce, tau njim je šlau najbolje težko.

Števanovski ženam je tau delo že tū špajso, na takšnom „konji“ so pa ranč eške nigdar nej lúščile. Depa nika so se nej trčale, liki so na tejm bile, naj vse prvin pa baugše obredijo. Ferencin Ani, Mariš pa Ana so valo vrejnde zatau, vej so pa ške vmes popejvati tū mogle. Na tekmovalni so najbaugše bile ženske z Gornje Radgone, na steraj se je vidlo, ka so vcuj včene k tomi.

Po tejm so ške gorstaupili mlašči plesalci, moški zbor Odranci pa dva humorista. Gda je pa na red prišo ansambel Metulj iz Črenšovec, je tak dobro igro, ka so ške naše ženske tū plesale. Istina, ka najbolje tista, stero je cejli den nika badalo pa bolelo, ka se je v kedni vóz-mantrala, vónategnila, depa muzika go je zavračila.

Števanovske pevke so že več lejt povezane z drúštvom žena iz Odranec. Vsakšo leto gnauk-dvakart majo kakšno srečanje. Vesele so, ka so ji na te den tū pozvali. **K. Fodor**

... DO MADŽARSKE

Brezdomci na Madžarskem

Po najnovejših statističnih podatkih je na Madžarskem kakih 50 tisoč brezdomcev, ležiš v prehodnih domovih pa le 8 tisoč. Med njimi je največ moških od 35 do 40 let starosti. Zadnje čase se je pa znatno dvignilo tudi število mladoletnikov ter žensk.

Vse več malih krajev

V zadnjih štiridesetih letih se je podvojilo število t. i. malih krajev na Madžarskem. Za male kraje se štejejo tista naselja, v katerih živi manj kot petsto ljudi. Na Madžarskem je kakih 3200 krajev, v več kot 1000 krajih živi le nekaj sto ali še manj ljudi.

Phare podpora za l. 2000

Minister brez listnice za Phare zadeve Imre Boros in veleposlanik EU Michael Lake sta 12. septembra podpisala denarno pogodbo o Phare podpori Evropske unije. Le-ta bo nacionalni Phare program Madžarske v l. 2000 podprla z 65 milijoni evrov. Iz tega denarja naj bi se podpirali projekti nerazvitenih območij, izboljšal socialni položaj romske manjšine na Madžarskem oz. pospešila socializacija Romov. Nekaj milijonov evrov je namenjenih tudi posodobitvi mejnih prehodov.

Obnove v Skanznu

Muzej na prostem v Szombathelyu so odprli l. 1973. V tem muzeju je na ogled tipična ljudska arhitektura pokrajin v Železni županiji. Pripravlja se tudi slovenska hiša z Gornjega Senika. Muzeologi in etnologi pa imajo ogromne težave z obnovo starih kmečkih hiš in drugih poslopij. Večino le-teh so postavili na koncu 60. in v začetku 70. let. Hiše so večinoma krite s slamo, zato strehe prepuščajo. Obnovitev takih streh je zelo draga in tudi strokovnjake je težko dobiti.

Miniportret

Sto je takšne nej vido, si ne more misliti...

... kakše doživetje so nistarne kulturne prireditve. Etak je etognauk v Beltincaj pred nastopom pripovedavo svojim padašom **Jože Sukič**, mladi gorenjesenički folklorist. Guč je bio od letošnjoga šentvidskega pevskoga tabora, gde je Jože oprvin bio kak član pevskoga zbora. Tau ma je pa zatok napamet prišlo ranč tam, ka je na odrbi bila edna fokalna skupina pa je edno takšo slovensko pesem popejvala, stero smo letos skupni zbori popejvali v Šentvidu.

• Joži, če sam stejla ali nej, sam mogla čuti, kak si čudovitno pripovedavo od tvojoga doživetja v Šentvidu. Ne znam, kelko si star, samo tau

znam od tebe, ka si že dugo lejt pri seničkoj folklori, zdaj si pa v pevski zbor tū not staupo.

„Nej je skrivnost, 24 lejt sam star, pri folklori pa že od 1991. leta delam. Pred tistim sam pa že dve leti v šolski folklori plešo. Letos, na začetki leta sam pa not staupo v senički zbor tū. Rad mam slovenske plesje pa pesmi. Leko, ka de se tak čulo, ka velke reči nūcam, depa tak čutim, ka je za takšo lepoto vrejndno živeti. Človek trdo dela med kednom pa te pridejo vaje, nastopi pa lejpa doživetja. Najraj bi vsakšoga s sebov vlejko, naj vidi, naj se veseli, naj grata s tejm bogati, bogatejši.“

• Od koga si erbo tau volau? Emo si v držini peldo za tau?

„Mam dva starejša brata, oba dva plešeta pa sta spejvala v zbori tū obadva. Meni se je tau vidlo, ne vejmo, ka bi napravo, če bi ma nej pústili. Moja mati so tū sploj radi kaj takšemi, etak pa mam tak v držini kak med padašami tū peldo.“

• Letos si v senički zbor tū not staupo. Sto te je zvau v zbor?

„Joži Gyeček me je zvau v zbor.

Tak sam si mislo, če on kak oženjen, dva deteta oča, pa njegva žena zandolejta tak zbor kak folklori, bi sramota bila, ka ge nej. Kakoli, ka nam je včasins velka stejska, ka se programi križijo pa nagnauk ne moreš na dvoje biti, itak je dobro delati v dve skupinaj.“

• Tvoje najlepše doživetje?

„S folklorov sam v Kopru doživo najlepše minute, dneve. Te sam vido najoprvin morje pa takšo lepo mesto, kak je Koper. Letos sam pa se preseneto (meglepódtom) v Šentvidi. Že dugo odim plesat, depa nika sam se zdaj navčo oprvin od slovenski lúda. Če človek doživé šentviško prireditve, vidi več gezero lúdi cejli den „delat“. Leko je vročina, leko je dež, tau se na obrazaj ne vidi. Tau je nika zvúnrednoga. Pa se ne šte, če so stari ali mladi. Navdušeni so vsi, tam se pozabi telovna pa duševna bolezen, tam se samo popejva. Samo tau leko povejm, ka je vsakši nauri, steri ma dobro grlo, pete za ples, ka vónja takše prilike, se ne pridruži tejm skupinam. Po mojem, vsi, steri tau doživajo, so bogatejši od drugi.“ **I.B.**

KAPEJLA

Prvin šega bila, ka je lüstvo na spomin ali zavolo hvale križe postavilo pri pauti. Gnesden tau več neja. Zdjaj te tisti križi pa kapejle tō nanikuj pridejo, stere stojijo. Sploj malo je, stere popravljajo. Med tejmji je na Verici Rōfcina kapejla, stero Rōfcin Jenō ponavljajo. Od tau-ga pa od zgodovine kapejle so nam pripovedjali.

• Ka delate tū pri kapejli?

»Dja zdaj tau kapejlo popravlam. Tau nakanenje eške mam. Telko še ladam pa srečo mam, ka sem se tak naraudo, ka k tašoma vse se razmej. Ta kapejla že trno lagvo vōgleda pa sam si mislo, ka tau še zato naredim pa popravim. Zato, ka moja mati je tau dala postaviti na spomin. Sestra je devetnajset lejt stara bila, gda je mrla, tau je bilau 41. leta. Z Gorenjoga Senika z ednim velkim tovarnjakom so se pripelali, gda je bilau posvečevanje. Tistoga reda je tau še veliko delo bilau.

Tau bi še rad tapravo, ka gda je moja sestra tak batežna bila, te so go v Pešt pelali v špitala pa tam je mrla tō. Tau je bilau 17. avgustuša. Moja mati pa oča sta v štjednji s capami mlatila. V stanej je edan tjednjak bijo, gde je edna stara vōra bila znautra. Gnauk je samo začnila biti pa vō s tjednja spadnila. Je ranč nej bila gorapotejnja. Sledkar so prajli, ka je moja sestra ranč v tistoj minuti, gda je vōra vdarila, mrla v Pešti v špitalaj. Te je mati v strašno vōlko žalost spadnila. Tak vejim tau, kak če bi zdaj bilau.

• Vi vōrdjate v tejm?

»Vōrdjam. Zato, ka moja mati tō dosta vse tašo gučala.

• Ka mate tū še popravlati?

»Cejlj majter se vse dola zdumbo. Zvūna pa znautra tū. Črpnje se prejklsklau. Nauva okna, dvera pa dve stolice še napravim. Aj se cejlak ponauvi. Zato, ka te mo malo lažej. Če mati tistoga časa, gda je tak srmačko šlau, leko tau kapejlo postavila, te se tau tak šika, ka go moram ponauviti.

• Kelko vas je bilau vse vkūper bratov pa sester?

»Nas je osem bilau vsevkūper. Najstarejša sestra je zdaj mrla

eden mejsec nazaj. Dja sam najmenkši pa sam že samo sam. Drugi so tak eden za drugim tapomrli, gda so eštje mali bili.

• Kelko stari so bili?

»Dveji leta, edno pa pau, bila taša, stera samo par mejsecov živila. Ka so bola starejši pomrli, tisti so štiriresti pa dvatresti lejt stari bili.

• Gda je kapejla že stala, potistim je še stoj mrav z družine?

»Potistim so mrli oča pa dva starejša brata.

• Ka vi mislite od tauga, ka telko je mrlo od vas? Baug vas kaštiga ali ka je tau?

»Tau je zato strašno taprajti. Kak je tau mati mogla vōprstati, od tauga sam si že dja tū dosta brodo. Te je bilau tisto veliko doladavanje pa samo dja sam bijo z njauv, najmenši pojbič. Strašno moglo biti. Te smo kulacke gratali pa tau še nej dojšlo. Oča dosta duga njau na mater. Zato ka prositi mogo pejnaze na pokapanje. Edan za drugim so samo pokapali. Tak mislim, trigezero pengōnov duga je bilau.

• Ka pravite na tau, tau

nej kaštiga?

»Na tau bi dosta vse leko pravo. Moj oča so krčmau vōnaprajli, samo ka so začnili piti pa so v dug spadnili. Krčmau so samo sedam lejt meli. Oni so dosta nej trpeli, zato ka so mrli. Mati so mogli te veltje križe vōprstati. Pa so oni Boga boječji bili. Lek, ka Baug zato tak pomago, ka njim dobro volau

svejt zaniča, gda baude pitani den, v tistoj vōri baude edna strašna čūda. Tisti (h)rast, ka so ga za Jezuša križ svekli, en den zraste pa vōzacvete. Tam bau en oltar pa bau prva meša tistim, steri živi ostanejo. Tau bau prvo znamenje, da se skonča svejt.

• Vi v tau vōrdjate?

»Vōrdjam, zato ka moja mati je dosta vse gučala, ka je ona vidla pa ka so stari vidli. Zato ka te še dosta znamenja bilau. Gnauk sta z očom vret v Meriki bila. V ednom velkom rami so spali. Nika dosta štaukov je emo. Že te so moja mati sploj Boga boječji bili. Pa prvin, kak bi zaspali, vsigdar so tisto molitev molili, stero če stoj moli, te se ma nej trbeji bojati, nej ognja, nej vode nej pūške. Drugi so čemerni bili, naj ne moli, ka ne morejo spati. Gnauk se je pa ta zidina, gde so spali, vnoči vužgala. Moja mati so se prebidili, zato ka je nika nej njalo spati. Ovak bi tisto lüstvo vse zgorelo. Potistim so nej vedli, kak naj se zavalijo materi. Tak vōgleda, ka Baug tō tiste kaštiga najbala, steri največ trpijo. Moja mati so dostakrat tau prajli, *vej nika nejga na svejti, ka telko moram trpeti*. Gda tau rejč vōprajla, potistim je že včasim vucjajala, *dapa zato vōrdjam*. Zato, ka je Jezuš tū

dosta trpo, pa mabiti ka tau vala, če stoj trpi. Mejla ona edna molitvena knidja. K molitveni knidjaj so z ednim guminom ključ meli vucjzvezano. Tiste knidje so njej v prst šli. Če so se proti ključ obrnauale, te mislim, je bijo „ja“, če so se pa na drugo stran obrnauale, tisto je pa bilau „nej“. Gda so mlajši batežni bili, te ona tiste knidje v roke zela pa vejdl, če ozdravi dejte ali nej. Dja sem materi dostakrat pravo: Mati, dja tau ne vōrvam. Ti darvene prste maš, pa te knidje zato letijo. Dostakrat se jim prijlo knidje, gda so v rokeji meli pa rejsan, tiste knidje so zlatele vō z roke, če človek sto ali nej. Dapa tau samo njej šlau, nam drugim nej. Dostakrat so se čemerili, če so kaj knidje nej pokazale. Te sam jim šagau emo prajti: „Mati, najjte vi tau, vej ste pa vi nej Baug, ka bi vse mogli vedeti.“

• V tau kapejlo lüstvo odi kaj molit, mislim bola na svetke?

»Gda go je mati dala postaviti, te so ojdli. Pomalek, kak je začnila na nikuj priditi, tak je vsigdar menja lüstva prišlo es molit. Lek, če go ponauvim, te pa pridejo. Dapa tau je baja, ka mladina že ne vōrdja, tak pa ne mislim, ka bi oni prišli es molit.

K. Holec

S kolesom čez tri države

Kolesarsko društvo v Monostru je svojo letošnjo sezono zaključilo 9. septembra s turo preko treh držav. Približno 60 kolesarjev se je zbralo na startu pri Slovenskem kulturno-informativnem centru. Pot jih je vodila preko mejnega prehoda Heiligenkreuz do Jennesdorfa (Ženavci), Neumarkta, Eisenberga in Tauke. Avstrijsko-slovensko mejo so prestopili pri Kuzmi, kjer so jih tudi pogostili. Na Madžarsko so se vrnili preko Martinja. Prekolesarili so kakih 68 km. Dan so zaključili v restavraciji Lipa, kjer so jih pričakali z vročim golažem.

OTROŠKI

Poletne počitnice so minile prijetno. Veliko sem potovala, brala, bila sem v taboru, hodila sem plesat.

Konec junija sem bila v taboru za angleščino v Monoštru. Veliko sem se učila in sem spoznala mnogo prijateljev. Zelo dobro sem se počutila. En teden sem bila na Alföldu. Ravnina mi ni bila všeč, ker tam ni lepih hiš, ceste so ravne in zemlja je neobdelana. Mesta so pa lepa. Bili smo v Szegedu. Tam smo kupovali in bili tudi v gledališču na prostem. Ogledali smo si predstavo László Hunyadi. Všeč mi je bilo tudi mesto Gyula. Zelo mi je bila všeč »Stoletna slaščičarna«. Bili smo še v Kecskemétu, Békéscsabi, Szentesu, Orosházi, Hódmezővásárhelyu in v Romuniji v Aradu.

Poleti sem brala knjige, eno tudi v angleškem jeziku. Vsak petek sem hodila na vaje, ker sem članica folklorne skupine.

Lilla Fasching 9.b.r.
Gimnazija Monošter

Poletne počitnice so se začele 17. junija in so trajale do 28. avgusta. Na Gornjem Seniku je 25. junija bil vaški dan. Imeli smo praznik ob poimenovanju šole. Dobila je ime po Jožefu Košiču.

Julija smo bili z družino v Veszprému. Tam smo si ogledali živalski vrt. Potem smo se peljali na Blatno jezero. Vreme je bilo slabo, zato se nismo mogli kopati, ampak smo pogledali pristanišče. Potem smo se peljali dalje v Tihany, Ba-

dasony, Sümeg. Ogledali smo si ta mesta. Ta izlet je bil zelo lep.

Sredi julija sem bila v mestu Zalalövő. Bila sem z botro in smo bili v počitniškem domu. Ve liko smo se kopali, plavalili in sončili. Vreme je bilo lepo.

Sredi avgusta smo se peljali v Sombotel k bratrancem. Dva dni smo preživeli tam. Prvi dan smo nakupovali za šolo. Drugi dan smo šli na kopališče Termal. 20. avgusta smo bili na proščenju v Monoštru. Obiskali smo krstne botre. Poleti sem večkrat šla k babicam. Tudi doma sem pomagala pri delu. Počitnice so bile zelo dobre, škoda, da so hitro minile.

Beata Bajzek 9.b.r.
Gimnazija Monošter

Počitnice so se začele 19. junija. V juniju sem bila s svojim razredom v Székesfehérváru. Tri dni smo preživeli tam. Imeli smo lepo vreme. Ogledali smo si muzeje, eno jezero, šli smo tudi v kino. Z vlakom smo se vrnili domov, naslednji dan smo pa potovali v Slovenijo. Pot je bila zelo dolga, ampak videli smo lepe pokrajine. Najboljše je bilo pri morju v Piranu. Piran je zelo lepo mesto. Veliko smo se kopali v morju in smo se tudi vozili z ladjo. Dva dneva v Sloveniji sta hitro minila. V juniju in juliju sem bila doma. Veliko sem spala, gledala sem televizijo in vsak večer sem igrala s prijatelji nogomet. Avgusta smo spet potovali v Slovenijo, v Podbelo. Tam smo imeli tabor. Spali smo v šotorih. Iz Madžarske nas je šlo trinajst. V tabor so prišli otroci s Hrvaške, iz Bosne in Hercegovine, Italije, Avstrije, Nizozemske. V Podbeli

smo preživeli en teden. Okolica tabora je bila zelo lepa, velike gore in reke so bile čudovite. Ko smo prišli domov, je moj bratranec imel poroko. Zadnji tedni poletja so minili zelo hitro in na žalost se je spet začela šola.

Anita Vajda 10.a.r.
Gimnazija Monošter

Šola se je končala 16. junija. Naslednji dan sem se peljala v Szombathely. Tukaj sem preživela tri dni pri svojem bratrancu. Potem sem bila doma. Delala sem v osnovni šoli s štirimi deklicami. Delo je bilo zelo utrudljivo. Potem sem počivala, gledala televizijo, bila sem pri svoji prijateljici. Z družino smo bili na Orfű. Zelo dobro sem se počutila. Potem sem pa bila v taboru. Programi so bili zanimivi. Pokrajina je bila zelo lepa. Bili smo v kobarškem muzeju, ki sem ga jaz že videla. Ko smo prispeli domov, sem bila pri ba-

bici na Rábagyarmatu. Pomagala sem ji. Počitnice so bile zelo dobre, ampak zelo kratke.

Reka Hírnök 10.a.r.
Gimnazija Monošter

Počitnice so trajale od 19. junija do 28. avgusta. Preživela sem jih doma. Vsak dan sem pomagala mami pri pospravljanju in pri kuhanju. Večkrat sem obiskala babico v Števanovcih. Če je bilo slabo vreme, sem brala, gledala televizijo ali poslušala glasbo. Večkrat sem bila v Monoštru po nakupih. Nisem imela veliko prostega časa, ker sem se učila nemški jezik. Rada bi naredila jezikovni izpit iz nemškega jezika. Izpit mi bo pomagal pri nadaljevanju študija. Bila sem tudi v taboru Tolminka 2000, ki je potekal v Podbeli pri Kobaridu. Tabor je bil v zelo lepem okolju, trajal je od 30. julija do 6. avgusta. Obiskali smo Krnsko jezero, rojstni kraj

pesnika Simona Gregorčiča. Bili smo v kobarškem muzeju. Tabor je bil zanimiv. Žal, počitnice so bile kratke.

Andrea Pint 11.b.r.
Gimnazija Monošter

Prišlo je poletje, z njim pa počitnice. Te so trajale od 19. junija do 28. avgusta. Po razdelitvi spriceval sem se zopet začela učiti. Učila sem se nemščino in književnost, ker se pripravljam na jezikovni izpit in na tekmovanje iz književnosti. Morala sem veliko vaditi in ponoviti učno snov prvega in drugega razreda. Učenje je šlo dobro, zato sem lahko brala in se zabavala. Večkrat smo šli k babici, ki se je vedno veselila našega obiska. Tudi mi smo dobili obisk: prišli so sorodniki iz Budakalásza in iz Szabadke. Na žalost niso mogli dolgo ostati pri nas. Morali smo jim obljubiti, da bomo prihodnje leto mi šli k njim.

Bila sem tudi v taboru v Podbeli, blizu Kobarida. Ta tabor je trajal od 30. julija do 6. avgusta. Počutili smo se dobro, programi so bili zanimivi. Na primer, bili smo v rojstni hiši Simona Gregorčiča, v breginjskem muzeju in v Triglavskem narodnem parku. Ogledali smo si Krnsko jezero. Vadili smo slovenski jezik in dobili nove znanje.

Počitnice so hitro minile, zopet je zazvonil šolski zvonec, začelo se je šolsko leto.

Etelka Dončec 11.b.r.
Gimnazija Monošter

KAUT

POLETNA DOŽIVETJA

KOTIČEK

Poletne počitnice

16. junija se je končala šola, začele so se poletne počitnice. Doma sem gledala televizijo in se igrala. Bila sem tudi v Monoštru na kopališču. Doma sem pomagala mami v kuhinji in zunaj, kolesarila sem, poslušala glasbo, se igrala na računalniku, brala knjige in risala. Hitro je minilo poletje. 28. avgusta se je začelo novo šolsko leto 2000/2001.

Adrien Lazar 6.r.,
OŠ Gornji Senik

Poleti sem bil v taboru Tolminka 2000. Ta tabor je bil v Sloveniji. Tu so se srečali mladi iz različnih držav sveta. Iz naše šole nas je bilo sedem. Spoznavali smo Slovenijo. Potepali smo se po slehde Soške fronte, kjer so potekale najhujše bitke v času 1. svetovne vojne, obiskali smo Krnsko jezero in pobrskali smo po ostankih soških bitk. Ti so zbrani tudi v zbirki o 1. svetovni vojni v kobarškem muzeju, ki smo si ga tudi ogledali. Obiskali smo rojstni kraj velikega pesnika Simona Gregorčiča in preživeli dan v Breginjskem kotu. Preživel sem prijeten teden in sem se zelo dobro počutil.

Balaž Bajzek 6.r.,
OŠ Gornji Senik

MLAŠEČI

Sto prej rože rad ma...

...lagvi človek ne more biti, pravi pregovor. Pred nistarnimi lejtji, gda smo začnili bola prejk meje ojditi, smo se napona zagledali v lejpe rauže v Austriji, Sloveniji. Baugi vala, tau šegau je vse več ludi prejkvzelo pri nas tū.

prosijo?

»Sploj dosta dela prosijo. Cejlo leto, depa eške v zimi se tū moram brigati za nje, zatok ka morajo zimau skauz sprajti. Sprtolejt pa te dobijo friško zemlau.«

• *Rauže so lepota, ranč tak kak povejmo glasba (ze-*

Feri. Rauže nej, tau samo on dela.«

• *Vaš ram je nej toga reda bio zidani, depa sploj lejpi je, pa je na sploj lejpom mesti. Tau tū vidim, ka vse poštūjeta, ka je gnauk-svejtla v rami bilau. Najde se not zozidani špajet ranč tak kak stara vōra na stan-nej, stera eške gnes sploj lepau bije. Kak je tau?*

»Nej je samo nauvo lejpo« - pravi Rejzi. »Stara stvari so vsakši den več vrejde, če je poštūješ pa ohraniš. Dosta lūdi, sploj pa mladi si ne premišlavajo etak. Nam je tau lejpo pa mi več nemo ovak.«

Lejpa vōra je že buma dva-krat vdarila, že sam več kak dve vōra pri nji, depa eške smo si sploj malo gučali. Feri, da se je posloviu od mene, mi je prineso dve trno lejpe, velke paprike, ka sam edno edno kumaj držala v dlani. Tau tū oni pauvajo. Te pa dobro zdravje pa naprej lepe rauže vsakšomi na veselje.

I. Barber

Etognauk sam pozvanje dobila v našoj vesi k ednoj drzini, naj bi prej poglednila njigve lejpe rauže, ka vert - že več kak 20 lejt - kauleg rama pauva, pa sterim se sploj veseli. Iža je - leko povejmo mali pūngrad - na brgej, etak pa človek če po vesi, skauz vesi dé, žau ne vidi njigve rejsan čudovite rauže.

Ferenc Buchesz že skurok sedem križov ma. Že dugo-dugo lejt sadi, skrb ma svoje lejpe rauže.

• *Po cejloj vesi sam nej vidla etakše rauže pri ramaj. Kakše rauže so tau, pa zakoj je pauvaš vsako leto?*

»Ka v tej 14 ladej vidiš, tau so fuksije. Štiri fele mam, edno so lepše farbe kak druge. Na dvorišči pa mam trobūnte tū, stere so tū čudovite pa rejsan tak velke kak edna prava trobūnta. Zvūn toga držim vsefele muškatline, v ogradci pa ta valaun rauže. Zatok je pauvam, ka je tau moja radost, moj hobi. Večkrat stanem pa je samo gledam, gledam. Ovak ograderc tū rad mam. Vse pripauvam, ka nam je potrebno.«

• *Rauže je lepau gledati, sploj pa, če ji je telko na enom kūpi. Dosta dela*

ne). Ge tebe tak poznam, ka znaš igrati na harmoniko, na orgle. Tak 5-6 lejt si spejvo pri seničkom pevskom zbori. Glasbo tū rad maš?

»Sploj. Tak sam se naraudo, ka znam na dva glasa spejvati. Tau me veseli. Sploj se mi je vido kulturni program, ka so v vesi Slovenci etognauk v nedelo meli. Takše kaj je zame, me zmiri, sam veseli takšoga reda.«

• *Tūj blūzi sedi tvoja žena, Rejzi tū. Rejzi, znam, da si ti Slovenka pa znaš slovenski, Feri je pa Nemec. Kakti gledaš na njegri hobi pa kak vama dejo upokoje-nska lejt?*

»Ge tak znam slovenski kak nemški. V fabriki, gde sam delala, sam bila nemška prevajalka, depa s slovenskimi ženskami smo slovenski gučali. Ferina rauže? Rada sam njim, rejsan so njegvoga trūda sad. Ge ma samo tak pomagam, ka vse v kalendar gor zamerkam, ka je buma pri nikšoj rastlini nej vseedno, gda sadiš, gda delaš z njimi tau ali tisto. Ge sam doma administrator, s tejm vred, ka na njivi pa v ogradci ranč tak delam kak

NIKA ZA SMEJ...

Sto zna lažati

Pištak se je etognauk srečo v Varaši z edno spoznano deklov, s sterov sta tistoga reda v srednjo šaulo ojdla. Pištak etak pravi ovoj: »Olga, kak si pa ti lejpa, tau je nej zapovedati!« Olga pa: »Škoda Pištak, ka od tebe tau človek ne more povedati.«

Pištak pa zdaj etak pravi: »Pa zakoj bi nej leko? Napravi tak, kak sam ge napravo. Lažaj!«

Dvej roke

Mikloš se ženi. Gda je zaročo svojo drago Ilonko, te ma je Ilonkin oča etak pravo: »Moj bodočni zet! Rad sam, ka vze-maš mojo čer. Prosim te, poštūvaj go. Naj vidiš, kak te ge poštūjem, zdaj ti povejm, ka za Ilonkino rokau dobiš eden milijon forintov.«

Mikloš je sploj rad pa ma pamet tak odi kak kolau pa včasini etak pravi: »Tau je lepau. Depa vejte, ka sam napamet vzeo? Vaša čij, moja draga Ilonka dve roke ma.«

Pa takšo?

Naš Laci je tak dve leti lejtja za svojo Rožikov. On je dobro vedo, zakoj lejče, vej je pa Rožika bogata bila. Kakoli ka se je ona eške nej volau mejla ženiti, on go je po dve leti lejtjanji nanje vzeo pa je on bio najbole rad na svejti.

Odišlo je tak pau leta v zakoni pa gnauk samo Rožika etak pravi našomi Lacini: »Laci, ne vejim, kak je tau, depa tak se mi vidi, ka od zdavanja mau si več nej tak pozoren, tak fajnski pa dober do mene kak pred tistim. Zakoj?«

Laci pa: »Pa si vidla že koga takšoga, steri bi, povejmo, za ednim busom leto te, gda se je že gor zavlejkjo na njega?«

Lujza

Lujza sama žive, nej se je oženila, etak pa nikoga nejma. Pri sausadi geste eden mali, tak 6 lejt star pojbič, mali Vili. Lujza ma je sploj rada, on vsakši den prileti pa si malo pripovejdate. Etognauk je tū prišo pa si pa malo gučita, gda mali Vili etak pita Lujzo: »Lujza, zakoj ti nemaš deco?« Lujza pa etak: »Zakoj, zakoj. Zatok, ka mi je štok nej prineso.«

Mali Vili pa zdaj roke vkūpvdari pa etak pravi Lujzi: »Lujza, gde pa ti živeš? Če na tau čakaš, te nigdar neš mejla nej maloga pojbiča pa deklčinu tū nej.«

I. B.

Iz kūnje naši babie

Dödöle

8 krumplinov, 3-4 šalice mele, 1 žlica žirā, 1 lūk, sau, voda

Krumple olūpamo, na tenki gorzrežemo in v parsolanoj vodi kūjamo. Samo telko vodē vlejemo gor, ka pokrije krumpline. Gda so krumplinge na polonje meki, gorsiplemo 3-4 šalice bejle pšenične mele. Na sređi edno kūjauko nutpotisnemo, tak ka mela vrkar ostane. Če so krumplinge meki, mela dobro zdūse-na, vodau dovjlejem v edno posaudu. Krumple dobro zmejša-mo, aj sploj gladko bau. Če je masa preveč trda, malo iz dovjle-janoga kropu vcūjlejem. V tepšiji v žirej lūk sprāžimo in maso z edno žlico nutdejvamo. Na rdečo spečemo. Leko gejmo s šalato, vrnji mlejkom ali pa cū k mesej.

**PANONSKI ODMEVI NA
MURSKON VALI
po novon ob 7.30**

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

**Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić**

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Task:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitektka Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.